

واکاوای شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی

حبیب الله نجفی هزار جریبی *

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۲/۲۴ صص ۹۵-۱۱۶ تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۱۰

چکیده

کارآفرینان آموزشی گروهی از افراد خلاق و نوآور هستند که به دنبال ارائه خدمات جدید، ابزارهای آموزشی جدید و ایجاد مدارس و موسسه‌های آموزشی هستند. هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی، به منظور ایجاد یک چارچوب مفهومی و توسعه‌ی مبانی نظری آن بوده است. این پژوهش از نوع پژوهش‌های کیفی است که با استفاده از رویکرد مبتنی بر پدیدارشناسی توصیفی انجام گرفت. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل ۱۸ نفر از مدیران موسسه‌های آموزشی بودند. انتخاب مشارکت‌کنندگان بر حسب تجربه و نیز آشنایی کلی با موضوع صورت گرفت. داده‌ها به روش مصاحبه، به روش هدایت کلیات و به صورت نیمه ساختاریافته، گردآوری شد و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. روش تحلیل محتوای استقرایی با استفاده از سه سطح باز، محوری و گزینشی بود. یافته‌ها نشان داد که نشانگرهای شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی در قالب ابعاد و مؤلفه‌هایی ۱- شایستگی‌های اجرایی (مهارت‌های مدیریتی، مهارت‌های اقتصادی و مهارت دیجیتال) ۲- شایستگی کارآفرینی ۳- شایستگی‌های علمی (دانش حرفه‌ای، دانش عمومی، دانش درباره آموزش و پرورش، دانش درباره بازار کار) ۴- شایستگی حرفه‌ای (مهارت رشد و توسعه حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، اخلاق حرفه‌ای ۵- شایستگی‌های فردی (ویژگی‌های شخصیتی، شایستگی نگرشی، شایستگی فکری) تبیین و دسته‌بندی شدند.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینان آموزشی، شایستگی‌های اجرایی، کارآفرینی، علمی، حرفه‌ای و فردی

مقدمه

اصلاحات متعدد آموزشی، تمرکززدایی، بازاریابی و رقابت‌پذیری و بازاریابی در بخش آموزش، تغییر نیازها و ترجیحات دانش‌آموزان و والدین و فراهم شدن فرصت انتخاب مدارس و مراکز آموزشی عالی توجه بسیاری از افراد خلاق و نوآور از جمله کارآفرینان آموزشی را به خود جلب کرده است. کارآفرینان آموزشی گروهی از افراد خلاق و نوآور هستند که به واسطه خصوصیات و فعالیت‌هایشان ممکن است نتنها باعث بهبود نظام آموزش عمومی بلکه موجب تحول آن نیز می‌شوند. آن‌ها به دنبال ارائه خدمات جدید، ابزارهای آموزشی جدید و ایجاد مدارس هستند. اگر آن‌ها به منابع مناسب را دسترسی داشته باشند می‌توانند سیستم آموزشی عمومی را بهبود بخشیده و سازمان‌های جدید و متفاوت‌تری را ایجاد کنند (Smith & et al, 2006). کارآفرینان آموزشی با خلق فرصت‌های جدید امکان دستیابی به منابع جدید و ارائه روش‌های آموزشی جدید و نوآوری در مدارس را فراهم کرده و با ناکارایی‌های آموزشی و نابرابری‌های آموزشی مقابله می‌کنند (Scanlan, 2011). بین کارآفرینان و معلمان کارآفرین ویژگی‌های مشترکی وجود دارد که عبارت از: (۱) جستجوی بینش و خلاقیت، شناسایی و کشف فرصت‌های آموزشی (۲) توانایی گوش دادن به معلمان، دانش‌آموزان و دیگران، ایجاد وظایف مشترک و مناسب، همکاری و رهبری پروژه گروهی (۳) تداوم یادگیری تجربی در محیط کلاس درسی و تعامل با همکاران (Bresler, 2011). دین (Din, 2017) ادعا می‌کند که دلایل مختلفی نظیر این موارد است که باعث رشد کارآفرینی آموزشی شده است: ۱- نارضایتی افراد جامعه از نظام آموزشی موجود ۲- تقاضای مداوم برای کیفیت و پاسخگویی ۳- جهانی‌شدن و فشار مداوم برای پرورش دانش‌آموزان توانمند عصر جهانی‌شدن ۴- انتظارات از نظام آموزشی برای آماده‌سازی دانش‌آموزان برای تغییر و نوآوری ۵- تاکید بیشتر بر بازارهای آموزشی ۶- ظهور دانش جدید، به ویژه تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات. کارآفرینان آموزشی در واقع افراد خلاق هستند که در پی ایجاد تغییراتی در سیستم‌های آموزشی و سبک آموزشی هستند. آن‌ها تاجرهایی هستند که فرصت‌های بازار را در بخش آموزش درک کرده و تسخیر می‌کنند. آن‌ها به دنبال ایجاد تغییر و تحول در سیستم آموزشی موجود و سبک‌های آموزشی و یا خلق موسسه‌های آموزشی خارج از نظام آموزش اصلی هستند (Hess, 2007). تغییرات و ناپایداری محیط زندگی و تحولات رخ داده در عرصه فناوری و روش‌های نوین آموزشی، به شدت آموزش و پرورش را دستخوش تحول ساخته است. لذا حوزه آموزش و پرورش به افرادی نیاز دارد که تغییرات جدیدی در این حیطه ایجاد کند. کارآفرینان آموزشی همان مربیانی هستند که دائماً ایده‌ها

را به عمل تبدیل کرده، برای سازمان‌هایشان ارزش می‌آفرینند و به دانش‌آموزان خدمت می‌کنند (Borasi & Finnigan, 2010).

کارآفرینان آموزشی متفکران بلندپروازی هستند که سازمان‌های انتفاعی و غیرانتفاعی جدیدی را ایجاد می‌کنند. این سازمان‌ها مستقل و جدا از نظام آموزشی موجود مانند مدارس دولتی نواحی و دانشگاه‌های تربیت معلم بوده و توانایی شروع تغییر سریع و چشمگیر را در بخش آموزش دارند (Smith & et al, 2006). هس (Hess, 2007) ادعا می‌کند که برای پرورش کارآفرینی آموزشی علاوه بر وجود امکان انتخاب مدرسه باید فرصت‌هایی برای ورود کارآفرینان آموزشی به این حوزه، بدست آوردن منابع، به کارگیری استعداد، رقابت منصفانه و کسب مزایای این موفقیت وجود داشته باشد. قبل از توجه به شرایط و امکانات محیطی، شناسایی ویژگی‌ها و شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی و تلاش برای رشد و پرورش آن‌ها در بین علاقه‌مندان حوزه آموزش و پرورش، اولین گام اساسی در توسعه کارآفرینی آموزشی است. لذا در این مقاله سعی می‌شود نشانگان شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی شناسایی و بعدبندی شود.

پیشینه پژوهش

ایل و اینبر (Eyal & Inbar, 2003) در پژوهشی به بررسی مفهوم کارآفرینی در یک سیستم آموزشی متمرکز و ویژگی‌های منحصربه‌فرد کارآفرینی در آموزش و پرورش اسرائیل پرداختند آن‌ها همچنین ابزاری را برای اندازه‌گیری کارآفرینی آموزشی ارائه داده‌اند که ارتباط کارآفرینی آموزشی را با موقعیت جغرافیایی و اجتماعی مدرسه نشان می‌دهد نتایج پژوهش حاکی از آن است که پرسشنامه ساخته شده از پایایی و اعتبار بالا برخوردار بوده است. همچنین نتایج، شکل‌های مختلفی از کارآفرینی در نظام آموزشی موجود را نشان داد. علاوه بر این در سیستم‌های آموزشی متمرکز، کارآفرینی در مدارس حاشیه‌ای بیشتر از مدارس نزدیک به مرکز سیستم رخ می‌دهد اما در کل آزادی مدارس در زمینه انجام کارآفرینی محدود بوده و نمی‌تواند فراتر از آن چیزی باشد که توسط نظام آموزشی مشروع است. ایل (Eyal, 2008) در پژوهشی یک مدل دو بعدی از کارآفرینی مدارس را پیشنهاد می‌کند که هدف آن ارائه توصیف بهتری از کارآفرینی آموزشی است. این دو بعد عبارت‌اند از: ۱- مقررات دولتی: برنامه‌های درسی ملی یا استانداردها، سیستم نظارت و کنترل بر تلاش‌های آموزشی و ۲- انتخاب مدرسه: حق شهروندی انتخاب مدرسه از میان گزینه‌های مختلف. اسچیمل (Schimmel, 2013) در پژوهشی کیفی به بررسی تجارب کارآفرینان آموزشی

پرداخت. نتایج پژوهش شش مؤلفه و زیر مؤلفه از گرایش‌های کارآفرینان آموزشی را نشان داد که عبارت‌اند از ریسک‌پذیری، نوآوری، فعال بودن، تاکید بر روی تجربیات مثبت قبلی و همکاری کردن.

پلتونن (Peltonen, ۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی نقش یادگیری مشارکتی در توسعه مهارت‌های کارآفرینی معلمان در محیط مدرسه در سطح ابتدایی، متوسطه و حرفه‌ای پرداخت. یافته‌ها نشان داد که تعامل اجتماعی و حمایت جمعی از مهم‌ترین محرک‌های ایجاد اعتماد به نفس در معلمان جهت ایجاد کارآفرینی هستند. همچنین یادگیری مشارکتی می‌تواند به آموزگاران کمک کند تا شیوه‌های تربیت کارآفرینی بیشتری را اتخاذ کنند. دیل و همکاران در سال (Dal & et al, 2016) به بررسی جدیدترین پژوهش‌ها در زمینه کارآفرینی آموزشی در سه کشور فنلاند، ایسلند و سوئد پرداختند هدف آن‌ها از این پژوهش کشف تفاوت‌ها و زمینه‌های مشترک کارآفرینی آموزشی در این سه کشور است آن‌ها اهداف، روش-ها، مفاهیم، نتایج و ارجاعات ۲۱ مقاله را مورد بررسی قرار دادند و یک تصویر نسبتاً قطعی از این پژوهش‌ها کسب کردند. نتایج نشان داد که پژوهش بررسی شده بیشتر کیفی بوده و تمام انواع پژوهش‌ها از نظری تا عملی را پوشش داده و از مفاهیم مختلف استفاده شده است. همچنین تجزیه و تحلیل استفاده از منابع، نیازمند آگاهی بیشتر از پژوهش‌های کشورهای همجوار است. هیرا و همکاران (Haara & et al, 2016) در پژوهشی به بررسی چالش‌هایی اجرا و پیاده سازی کارآفرینی آموزشی در آموزش و پرورش پرداختند آن‌ها دو چالش مهم که عبارت انداز: ابهام در مفهوم کارآفرینی آموزشی و تنش بین سیاست و عمل را شناسایی و مورد بحث قرار دادند. در این پژوهش بر فرایندهای یادگیری معلمان و نقش رهبران مدرسه در مقاطع آموزش عمومی (اجباری) تأکید شده است. دین (Din, 2107) در پژوهشی به بررسی اهمیت مشارکت دانشجویان در کارآفرینی آموزشی و میزان امکان‌پذیری سرمایه‌گذاری آموزشی دانشجویان پرداخت و مدل ۵ مرحله‌ای را در زمینه کارآفرینی آموزشی ارائه داد که عبارتند از: کشف، توسعه مفهوم، منابع، واقعیت و برداشت. پولات (Polat, 2017) در پژوهشی به تعیین مهارت‌های کارآفرینی مدیران مدرسه براساس نظر معلمان پرداخت. یافته‌های پژوهش نشان داد که معلمان با مهارت‌های کارآفرینی نیاز به دستیابی به موفقیت، اعتماد به نفس و کنترل درونی مدیران مدارس موافق بودند اما نسبت به مهارت‌های تمایل به ریسک کردن، خلاقیت و تحمل ابهام تردید داشتند. همچنین بر اساس نظر معلمان، مهارت‌های کارآفرینی رهبران مدارس بر اساس متغیرهای نوع وظیفه، نوع مدرسه، جنسیت، سن و وضعیت تحصیلی تفاوتی ندارد. عمر اتلی و یمنی (Omer Attali & Yemini, 2017) در پژوهشی با استفاده از روش تحقیق دلفی نظر ۶۶ دانشمند، مدرس

مدرسه و کارآفرین آموزشی جمع‌آوری را کرده و تعریف مفهومی جامع‌ای از واژه کارآفرینی در آموزش و پرورش ارائه دادند. آن‌ها ویژگی‌هایی نظیر ایجاد ارزش، نفوذ داشتن، تعیین اهداف و چشم‌اندازها، استفاده از فرصت‌ها، ارائه راه‌حل‌ها و پاسخ به نیازها، کار تیمی و نوآوری را برای کارآفرینان آموزشی مهم شمرده‌اند.

کارآفرینی آموزشی حوزه‌ای نسبتاً جدید و رو به گسترش است (Eyal, 2008; Din, 2017; Man, 2010; Yemini & et al, 2015). کارآفرینی آموزشی طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های آموزشی را از جمله: نوآوری معلم، ایجاد سبک‌های جدید آموزش و تغییر و تحول در سیستم آموزشی موجود، نگهداری کودکان، احداث ساختمان مدرسه، تعمیرات و حفظ و نگهداری آن، سلف سرویس و تدارک منابع و ابزار کمک آموزشی تا خلق موسسه‌های آموزشی خصوصی را در بر می‌گیرد (Man 2010; Hess, 2007; Teske & Willianson, 2006). هر ساله تعداد بسیاری از افراد از جمله شاغلان آموزشی، تجار، معلمان و دانش‌آموزان جذب بازارهای کارآفرینی آموزشی در تمام سطوح تحصیلی می‌شود (Din, 2017). در ایران نیز ما شاهد افزایش چشمگیر مدارس و مراکز آموزشی خصوصی در بخش‌های آموزش عمومی و عالی هستیم. این در حالی است که هنوز دانش و شناخت کافی درباره کارآفرینی آموزشی، حوزه‌های مختلف آن، ویژگی و خصوصیات کارآفرینان آموزشی وجود ندارد. لذا پژوهشگر سعی بر آن داشت که در پژوهشی کیفی به واکاوی شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی که به صورت مستقل موسسات آموزشی خصوصی را تاسیس و راه‌اندازی کرده‌اند، بپردازد و در پی پاسخگویی به سؤال زیر باشد.

سوال پژوهش

نشانگان شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی کدامند و به چه ابعادی تقسیم می‌شوند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر در چارچوب رویکرد کیفی و با استفاده از راهبرد پدیدارشناسی^۱ توصیفی انجام گرفته است. با توجه به ماهیت اکتشافی بودن پژوهش، به نظر می‌رسد که استفاده از منظر پدیدارشناسی که جنبه اکتشافی دارد و نه تأییدی کاملاً موجه باشد. هدف از پدیدارشناسی، بررسی معنی یک پدیده یا مفهوم مورد مطالعه از نظر یک گروه از افراد است که آن را تجربه کرده‌اند؛ به عبارت دیگر پدیدارشناسی سعی بر آن دارد که به شناخت از پدیده از طریق پی بردن به درک افراد از آن پدیده، ارج نهد (Bazargan, 2014, p156).

^۱Phenomenology

مشارکت‌کنندگان در این پژوهش شامل ۱۸ نفر از مدیران موسسه‌های آموزشی (۴ مهد کودک، ۵ موسسه زبان، ۳ آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای، ۴ مدرسه خصوصی و ۲ مهد قرآن) بودند که بر اساس نمونه‌گیری نوعی، با توجه به قاعده اشباع نظری و به صورت داوطلبانه در پژوهش شرکت کرده‌اند. نمونه‌گیری نوعی، شکلی از نمونه‌گیری هدفمند است که پژوهشگر در آن، یک شخص یا جایی را مطالعه می‌کند که برای کسانی که با موقعیت غریبه‌اند، عادی است (Creswell & Plano Clark, 2012; Creswell, 2012). همچنین، مایکل پاتون معتقد است که شیوه ایده‌ال نمونه‌گیری کیفی آن است که تا رسیدن به موارد زاید (مواردی که پس از آن اطلاعات جدیدی به دست نمی‌آید) ادامه یابد (Borg & Gall, 2014).

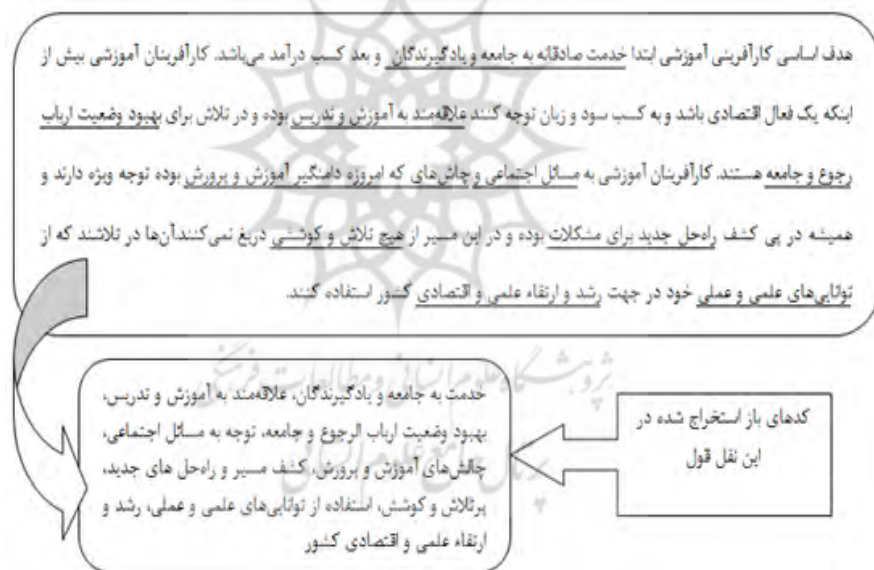
در این پژوهش، اطلاعات به روش مصاحبه ژرف‌نگر به صورت هدایت کلیات^۱ و نیمه ساختاریافته^۲ گردآوری شده است که بر اساس آن نشانگان و ابعاد شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی مطالعه شد. در این پژوهش سعی شده تا با کارآفرینان آموزشی مصاحبه شود که در درجه اول راغب به همکاری بوده و در خصوص موضوع علاقه نشان دادند. در ضمن تجربه کافی داشته باشند و در باره شناخت محیطشان از درک نسبتاً عمیقی برخوردار بودند.

پرسش اساسی برای شناسایی مقوله‌ها در هر مصاحبه عبارت است از: نشانگان شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی کدامند و به چه ابعادی تقسیم می‌شوند؟ در صورت احساس نیاز، اضافه بر سؤالات مذکور، پژوهشگران از سؤالات دیگری نیز برای رفع ابهام و شفاف‌سازی بیشتر پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان استفاده کرده‌اند. همه مصاحبه‌ها به صورت عمیق و ضبط شده انجام گرفته و پژوهشگران بعد از انجام هر مصاحبه به یادداشت‌برداری و پیاده کردن آن پرداخته‌اند. سپس به مقایسه دو به دو مصاحبه‌ها پرداخته شده است. در واقع فرایند تحلیل مصاحبه‌ها به صورت استقرایی انجام پذیرفته است؛ یعنی ساخت ذهنی و چارچوب مفهومی از قبل تعیین‌شده‌ای برای کدگذاری و مقوله‌بندی وجود نداشت. بلکه مصاحبه‌ها به صورت آزاد صورت گرفت. داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، سپس محوری و در نهایت منتخب تحلیل شدند. جدول ۲ یک نمونه از کدگذاری باز را نشان می‌دهد. در بخش یافته‌ها کدگذاری‌های محوری و منتخب، در پاسخ به هر سؤال، به صورت جداگانه آورده شده است. نام‌گذاری مقوله‌های به دست آمده در تعیین برجسب مقوله‌ها بر اساس سازه‌های شعوری خود تحلیلگران و نیز زبانی که به وسیله آگاهی‌دهندگان به کار می‌رفت،

^۱Michael Patton^۲The General Interview Guide Approach^۳Semi Structured Interview

انجام گرفت. در این باب، استراوس و کوربین^۱ (۱۹۹۰؛ به نقل از: Hooman, 2010) سه منبع مهم را برای برچسب‌های مقوله‌ها پیشنهاد کرده‌اند: ۱- سازه‌های شعوری خود تحلیلگر؛ ۲- اصطلاحات تکنیکی که از پیشینه‌های نظری و تخصصی بیرون می‌آیند؛ ۳- زبانی که به وسیله آگاهی‌دهندگان به کار می‌رود. جهت روایی صوری و محتوایی پرسش‌های مصاحبه با تنی چند از استادان گروه مدیریت آموزشی و نیز علوم تربیتی مشورت شد. همچنین برای سنجش پایایی پرسش‌های مصاحبه از روش پایایی همزمان که ناظر بر مقایسه و هم‌افزایی مشاهدات همزمان^۲ است، استفاده شد. به طوری که پژوهشگر پاسخ‌های هر یک از سؤالات مصاحبه را با پاسخ‌های سؤال‌های دیگر مصاحبه مقایسه و میزان ارتباط و همبستگی آن‌ها را مشخص کرده است. و در مواقع لازم، سؤالات اضافی برای روشن شدن مساله و پاسخ‌های کلی، مبهم و متناقض از مصاحبه شونده پرسیده است.

جدول ۱- یک نمونه از کد گذاری باز بر اساس بخشی از یک مصاحبه

یافته‌ها:

به این ترتیب در پاسخ به سؤال پژوهش این نتیجه حاصل شد که نشانگان شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی در ۵ بعد و ۱۴ مولفه دسته بندی شدند.

نشانگان شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی کدامند و به چه ابعادی تقسیم می‌شوند؟

بر اساس نتایج به دست آمده از سؤال پژوهش؛ نشانگرها به صورت ابعاد، مقوله‌ها و شاخص‌ها مشخص شدند. نشانگرهای استخراج شده از مصاحبه‌ها در ۱۴ مولفه مهارت‌های مدیریتی، شایستگی‌های اقتصادی، مهارت‌های دیجیتالی، دانش حرفه‌ای، دانش درباره فرهنگ، دانش درباره سیستم آموزشی، دانش درباره بازار کار، مهارت رشد و توسعه حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، اخلاق حرفه‌ای، ویژگی‌های شخصیتی، شایستگی نگرش و شایستگی فکری و ۵ بعد شایستگی‌های اجرایی، شایستگی کارآفرینی، شایستگی‌های علمی، شایستگی حرفه‌ای و شایستگی‌های فردی دسته‌بندی شدند. در جدول ۲ ابعاد و نشانگرهای شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی آورده شده است.

جدول ۲- ابعاد شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی

کد	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	ابعاد
R1	مهارت تصمیم‌گیری+ مهارت تعیین هدف و مأموریت + مهارت برنامه‌ریزی و سازماندهی+ مهارت مدیریت زمان (اولویت‌بندی و زمان‌بندی فعالیت‌ها)+ مهارت مدیریت کیفیت جامع فراگیر+مهارت تیم سازی+ مهارت رهبری، تجزیه و تحلیل شغل+ تعیین شرح شغل+ آشنایی با سیستم جذب و استخدام، سنجش و اندازه‌گیری عملکرد کارکنان+ تعیین حقوق و دستمزد + سیستم‌های اطلاعاتی+ مدیریت تغییر+ مدیریت دانش + آشنایی با اصول و مفاهیم و نظریه‌های مدیریت+ جذب و استخدام نیرو+ ارتقای مهارت‌های کارمندان+ حفظ و نگهداشت استعدادها+ ارزیابی عملکرد+ تقویت خلاقیت درون سازمان	مهارت‌های مدیریتی	شایستگی‌های اجرایی Executive Competencies
R2	مدیریت مالی+ بودجه‌بندی+ حسابداری + بازاریابی + تبلیغات + رقابت + مکانیزم‌های کسب سود +برآورد هزینه‌ها و درآمدزایی+ قیمت‌گذاری+ تنظیم ترازنامه مالی	شایستگی‌های اقتصادی	

	مهارت‌های دیجیتال	سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)+ آشنایی با شبکه جهانی وب+ آشنایی و استفاده از نرم‌افزارهای کاربردی + تسلط بر مهارت‌های icdl + آشنایی و استفاده از فناوری‌های الکترونیکی آموزشی	R3
	شایستگی کارآفرینی Entrepreneurship Competencies	ایده یابی+ ایده پردازی و ارزیابی ایده+ شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها + آشنایی با اصول و روش‌های کارآفرینی+ آشنایی با مدل کسب‌وکار+ آشنایی با نظام اداری و حقوقی، مهارت طراحی چشم‌انداز شغلی+ شناخت ارزش کسب‌وکار شغلی+ آگاهی از قوانین راه‌اندازی کسب‌وکار+ نوشتن و پیاده‌سازی طرح کسب‌وکار+ کسب مجوزهای لازم+ مهارت طراحی مسیر شغلی کارآفرینانه+ مشتری شناسی+ تهیه و توسعه برنامه بازار و بازاریابی+ تهیه برنامه ارائه خدمات + تعیین و برآورد منابع کلیدی مانند منابع فیزیکی+ منابع مالی+ منابع اجتماعی+ منابع انسانی+ منابع معنوی+ مهارت تحقیق و توسعه کسب‌وکار	R4
	شایستگی‌های علمی academic competencies	تحصیلات رسمی، تخصص و تجربه قبلی نیز در فعالیت‌های آموزشی (نام و تخصص کارآفرین برند موسسه)+ نظریه‌های یادگیری+ روان‌شناسی رشد + روانشناسی بالینی + روانشناسی تربیتی+ روش‌ها و فنون تدریس + روش‌ها و اصول سنجش و اندازه‌گیری+ مشاوره خانواده+ آموزش بزرگ‌سالان + روش‌های تحقیق و تحلیل آماری + برنامه‌ریزی درسی + برنامه‌ریزی آموزشی+ مدیریت کلاس و کلاس داری + فن‌آوری و تکنولوژی آموزشی+ روش‌ها و رویکردهای نوین آموزشی + استانداردهای ملی و بین‌المللی آموزشی+ مدیریت استعداد (کشف علائق و استعداد و جهت دادن به آنها)+ ایمن‌سازی+ آشنایی با استانداردهای طراحی و ساخت فضا و تجهیزات آموزشی	R5
دانش درباره محیط عمومی	فرهنگ	آگاهی سیاسی+ آگاهی از روند رشد جمعیت+ شرایط بیمه و تأمین اجتماعی+ آشنایی با ارزش‌ها و فرهنگ افراد جامعه در زمینه	R6

		آموزش + آگاهی از نگرش‌ها و علاقه افراد جامعه در زمینه آموزش	
	سیستم آموزشی	آگاهی از اهداف و غایت‌های آموزش و پرورش + قوانین جدید در زمینه آموزش + اطلاع از اصلاحات آموزشی + تغییرات و تحولات آموزش و پرورش + طرح‌ها و لوایح آموزشی مانند طرح تحول بنیادین + آگاهی از نیازهای جامعه + والدین و دانش‌آموزان + شناسایی شکاف موجود سازمان آموزشی با نظام‌های آموزشی سراسر دنیا و تلاش برای رفع این نیاز و شکاف + روندهای دانش‌آموزی (نرخ‌های ارتقا + گذر و افت تحصیلی...)	R7
	بازار کار	پیوند با بازار کار و اشتغال + پیوند زمینه آموزش با نیازهای بازار کار + شناسایی معیارهای استخدام جدید + شناخت لازم از فرصت‌های شغلی + توجه به گزینه‌های شغلی خوداشتغالی	R8
شایستگی حرفه‌ای Professional competencies	رشد و توسعه حرفه‌ای	مطالعه و تحقیق + خودآموزی + بازآموزی + تجربه‌آموزی + کارآموزی + مهارت‌آموزی + آموزش‌های کاربردی + آشنایی با آخرین یافته‌های علمی در زمینه آموزشی + گذراندن دوره‌های آموزشی و به‌روز گرفتن مدارک + شرکت در کارگاه‌ها و سمینارها + کسب مدارک و گواهینامه‌های حرفه‌ای + تسهیم دانش با دیگر کارآفرینان آموزشی در حوزه کاری خود و کارکنان خود	R9
	مهارت ارتباطی	قدرت فن بیان + ارتباط دوستانه + مذاکره در سطوح مختلف + متقاعدسازی + انگیزش آفرینی + همکاری و مشارکت + روابط عمومی بالا + ارتباط فعال + گوش دادن فعالانه + کنترل عواطف + مهارت درک پیام (دریافت و ارسال پیام‌های واضح) + بینش در خصوص فرایند ارتباط	R10
	اخلاق حرفه‌ای	توجه به ارزش‌های معنوی آموزش + اعتماد و همدلی و مشارکت + ایمان و توکل به خدا + دارای نیت خیرخواهانه و بشردوستانه + خدمت به مشتری + تلاش برای بهبود وضع ذی‌نفعان + جهت‌گیری اجتماعی + کسب منافع اجتماعی + آراسته به فضائل و ارزش‌های اخلاقی + رعایت اصول اخلاقی در آموزش و	R11

		تدریس + رعایت اصول اخلاقی در برخورد با فراگیر همکاران و سایر مراجع کنندگان+ رعایت اصول اخلاقی ذکرشده در اساسنامه تأسیس موسسه+ پیروی از سیاست‌های فرهنگی کشور	
شایستگی‌های فردی personal competencies	ویژگی‌های شخصیتی	R12 شخصیت کمال‌گرا+ پیشرفت‌گرا+ خدمت‌گذار + مقتدر+ موفقیت‌طلب+ انعطاف‌پذیر+ وقت‌شناس+ با اعتمادبه‌نفس+ با پشت‌کار+ انتقادپذیر+ مخاطره‌پذیر+ کاوشگر+ صبور + کوشا + منظم و دقیق+ تأثیرگذار و بانفوذ+ متعهد و پاسخگو+ خلاق و نوآور+ مثبت‌نگر + وظیفه‌شناس + دارای ثبات شخصیت + دارای کنترل درونی+ دارای قدرت تحمل‌ابهام+ دارای توانایی خود‌مدیریتی+ خودشناسی بالا نسبت به خود+ عدم رضایت در وضعیت موجود و تلاش برای بهبود آن+ عدم احساس شکست	
	شایستگی نگرش	R13 علاقه به توسعه انسانی+ علاقه به امور آموزش+ علاقه به رشد جامعه+ نگران مسائل اجتماعی+ کاهش آسیب اجتماعی+ بهبود کیفیت زندگی افراد جامعه+ کمک به رشد و توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور+	
	شایستگی فکری	R14 هوشمندی بالا در شناسایی فرصت‌ها+ تفکر عملی+ تفکر تحلیلی+ تفکر واگرا و خلاق+ تفکر انتقادی+ تفکر حل مسئله + درک تفاوت‌های فردی+ دید سیستمی+ ارتباط دادن نظریه با عمل+ تفکر استراتژیک+ تبدیل برنامه‌های سطح کلان به برنامه‌های عملکردی+ هوش هیجانی+ هوش عملی+ ذهن آینده‌نگر+ کسب و سازمان‌دهی مجدد دانش+ تجزیه و تحلیل کیفی+	

بحث و نتیجه‌گیری

چالش‌هایی نظیر تمرکززدایی و رقابت‌پذیری، اصلاحات آموزشی متعدد، تغییر نیازها و ترجیحات فراگیران و والدین باعث توجه چشمگیر کارآفرینی در بخش آموزش شده است

(Eyal,2008; Man,2010;Yemini& et al,2015; Din,2017). لذا پژوهش حاضر باهدف شناسایی نشانگرها و ابعاد شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی انجام شد. بر اساس محورها و نشانگرهای شناسایی شده حاصل از بررسی ادبیات پژوهش و مصاحبه با ۱۸ نفر از مدیران موسسه‌های آموزشی، نشانگرهای شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی در قالب ابعاد و مؤلفه‌هایی ۱- شایستگی‌های اجرایی (مهارت‌های مدیریتی، مهارت‌های اقتصادی و مهارت دیجیتال) ۲- شایستگی کارآفرینی ۳- شایستگی‌های علمی (دانش حرفه‌ای، دانش عمومی، دانش درباره آموزش و پرورش، دانش درباره بازار کار) ۴- شایستگی جرفه‌ای (مهارت رشد و توسعه حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، اخلاق حرفه‌ای ۵- شایستگی‌های فردی (ویژگی‌های شخصیتی، شایستگی نگرشی، شایستگی فکری) تبیین و دسته بندی شدند.

۱- بعد شایستگی‌های اجرایی شامل مؤلفه‌های مهارت‌های مدیریتی، مهارت‌های اقتصادی و مهارت دیجیتال می‌شود.

مؤلفه مهارت‌های مدیریتی شامل نشانگرهایی نظیر مهارت‌های تصمیم‌گیری، تعیین مأموریت و هدف، برنامه‌ریزی و سازماندهی، مدیریت زمان (اولویت‌بندی و زمان‌بندی فعالیت‌ها)، مدیریت کیفیت جامع فراگیر، تیم سازی، رهبری، تجزیه و تحلیل شغل، تعیین شرح شغل، آشنایی با سیستم جذب و استخدام، سنجش و اندازه‌گیری عملکرد کارکنان، تعیین حقوق و دستمزد، سیستم‌های اطلاعاتی، مدیریت تغییر، مدیریت دانش، آشنایی با اصول و مفاهیم و نظریه‌های مدیریت، جذب و استخدام نیرو، ارتقای مهارت‌های کارمندان، حفظ و نگهداشت استعدادها و ارزیابی عملکرد، تقویت خلاقیت درون سازمان می‌شود. مهارت‌های مدیریتی از اساسی‌ترین مهارت‌های کارآفرینان آموزشی می‌باشند مهارت‌های مدیریتی و اداره کسب‌وکار به کارآفرینان آموزشی کمک می‌کند که با جذب افراد مناسب، تیم‌سازی و ایجاد هماهنگی بین آن‌ها، تیم را به سمت دستیابی به اهداف هدایت کند. ایجاد یک مأموریت مشترک و مناسب، همکاری و رهبری تیم پروژه از ویژگی‌های معلمان کارآفرین است. هس (Hess,2007) ادعا می‌کند که کارآفرینان آموزشی در صورت انجام سرمایه‌گذاری‌ها، تقبل مسوولیت و کسب تجربه، ایجاد شبکه‌های ارتباطی گسترده بین مربیان و همکاران و طراحی مشاغل جدید به کار خود ادامه خواهند داد.

مؤلفه مهارت‌های اقتصادی شامل نشانگرهایی نظیر مدیریت مالی، بودجه‌بندی، حسابداری، بازاریابی، تبلیغات، رقابت، مکانیزم‌های کسب سود، برآورد هزینه‌ها و درآمدزایی، قیمت‌گذاری و تنظیم ترازنامه مالی می‌شود. مهارت‌های اقتصادی به کارآفرینان کمک می‌کند که ترازنامه

مالی برای موسسه خود، تنظیم کنند به بررسی گزارش‌های مالی موسسه پرداخته و درک عمیقی از ارتباط بین سود و زیان به دست آورند. آگاهی داشتن از امور مالی، کارآفرینان آموزشی را به تفکر درباره اقداماتی که موجب افزایش و ارتقای سود موسسه می‌شود وامی- دارد. آن‌ها با در پیش گرفتن سیاست‌های مالی سعی می‌کنند که تا حد امکان و با توجه به توانایی‌های خود، موسسه خود را در رسیدن به حداکثر کارایی و بهره‌وری یاری دهند. نبود ادراک و دانش در زمینه امور مالی موجب پدیده‌ای به نام محدودیت کسب‌وکار می‌گردد. کارآفرینان آموزشی شکاف‌های آموزشی در جامعه را شناسایی و پر می‌کند و با شیوه‌های خلاقانه به نیازهای آموزشی پاسخ می‌دهند (Wiseman, 2014). آن‌ها به دنبال ارائه خدمات جدید، ایجاد مدارس و ابزارها نوین در عرصه آموزش هستند. کارآفرینان آموزشی با دریافت منابع مناسب و سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف آموزشی، نظام آموزشی را متحول و به نتایج بهتری هدایت می‌کنند. آن‌ها با تدارک خدمات و محصولات جدید و به موقع و به چنگ آوردن فرصت‌های بازارهای آموزشی نقش اساسی در رشد علمی و اقتصادی جامعه ایفا می‌کنند. دین (Din, 2017) ادعا می‌کند که باید معلمان و مربیان در همه سطوح آموزشی درباره ارزش کسب‌وکار شخصی، مکانیسم تولید پول، مهارت‌های نوآورانه و استراتژی‌های کسب‌وکار آموزش ببینند به طوری که همه مردم بتوانند به رشد اقتصاد کمک کند لون (Levin, 2006) کارآفرینی آموزشی را راهی برای نوآوری و پیشرفت‌های مدیریتی، افزایش بهره‌وری، کیفیت و عدالت آموزشی و کاهش هزینه آموزش و پرورش می‌داند.

مؤلفه مهارت دیجیتالی شامل نشانگرهایی نظیر سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، آشنایی با شبکه جهانی وب، آشنایی و استفاده از نرم‌افزارهای کاربردی، تسلط بر مهارت‌های acdl، آشنایی و استفاده از فناوری‌های الکترونیکی آموزشی می‌شود. مهارت دیجیتالی نه تنها به کارآفرینان آموزشی مانند سایر کارآفرینان امکان توسعه فرصت‌های شغلی، تبلیغات و بازاریابی را می‌دهد. بلکه زمینه‌های آشنایی و استفاده از روش‌های و فنون تدریس، فناوری- های آموزشی جدید و دستیابی به منابع آموزشی جدید و کاربرد آن‌ها را در امر آموزش برای کارآفرینان آموزشی فراهم می‌سازد.

۲- بعد شایستگی کارآفرینی شامل نشانگرهایی نظیر ایده یابی، ایده پردازی و ارزیابی ایده، شناسایی فرصت‌ها و تهدیدها، آشنایی با اصول و روش‌های کارآفرینی، آشنایی با مدل کسب‌وکار، آشنایی با نظام اداری و حقوقی، مهارت طراحی چشم‌انداز شغلی، شناخت ارزش کسب‌وکار شغلی، آگاهی از قوانین راه‌اندازی کسب‌وکار، نوشتن و پیاده‌سازی طرح کسب‌وکار،

کسب مجوزهای لازم، مهارت طراحی مسیر شغلی کارآفرینانه، مشتری شناسی، تهیه و توسعه برنامه بازار و بازاریابی، تهیه برنامه ارائه خدمات، مهارت تحقیق و توسعه کسب و کار، تعیین و برآورد منابع کلیدی مانند منابع فیزیکی، مالی، اجتماعی، انسانی و معنوی می‌شود. ایل و اینبر (Eyal & Inbar, 2003) ادعا می‌کنند که مدارس و مؤسسات آموزشی باید در رفتارهای کارآفرینانه در پیش بگیرند تا بتوانند نیازها و ترجیحات مصرف‌کنندگان را برآورده سازند. اجتناب از رفتارهای کارآفرینانه مدارس و مؤسسات آموزشی ممکن است بقاء آن‌ها را در بازار رقابتی در عرصه آموزش به خطر اندازد (Eyal, 2008). توانایی نوشتن طرح کسب و کار آموزشی باعث می‌شود کارآفرینان و سایر افراد درک روشنی از تصورات ذهنی و ایده‌ها آموزشی خود داشته باشند. آن‌ها از این طریق گزارشی جامع و کامل از تمامی فعالیت‌هایی که قرار است انجام دهند و همچنین چگونگی انجام آن‌ها را ارائه می‌کنند.

۳- شایستگی علمی شامل دو مولفه دانش حرفه‌ای و دانش محیط عمومی (فرهنگ - سیستم آموزشی - بازار کار است. انجمن کارآفرینی اروپا معتقدند که کارآفرینی در بخش آموزش فراتر از رابطه بین مدرسه و تجارت است این به آگاهی سیاسی، زندگی اجتماعی و فرهنگی، مشارکت در خانواده و جامعه مربوط است (Haara & et al, 2016).

مؤلفه دانش حرفه‌ای شامل نشانگرهایی نظیر تحصیلات رسمی، تخصص و تجربه قبلی نیز در فعالیت‌های آموزشی (نام و تخصص کارآفرین برند موسسه)، نظریه‌های یادگیری، روان - شناسی رشد، روانشناسی بالینی، روانشناسی تربیتی، روش‌ها و فنون تدریس، روش‌ها و اصول سنجش و اندازه‌گیری، مشاوره خانواده، آموزش بزرگسالان، روش‌های تحقیق و تحلیل آماری، برنامه‌ریزی درسی، برنامه‌ریزی آموزشی، مدیریت کلاس و کلاس داری، فن‌آوری و تکنولوژی آموزشی، روش‌ها و رویکردهای نوین آموزشی، استانداردهای ملی و بین‌المللی آموزشی، مدیریت استعداد (کشف علایق و استعداد و جهت دادن به آن‌ها)، ایمن‌سازی، آشنایی با استانداردهای طراحی و ساخت فضا و تجهیزات آموزشی می‌شود. از آنجایی که فعالیت‌های کارآفرینان آموزشی بیش از آنکه اقتصادی باشد بیشتر خدماتی و اجتماعی محسوب می‌شود و بیشتر بر یادگیری فراگیران و بهبود آن‌ها تأکید می‌کند. لذا داشتن تحصیلات رسمی، تجربه و تخصص لازم در زمینه فعالیت‌های آموزشی؛ مهارت‌های لازم برای راه‌اندازی و تداوم کسب و کار آموزشی را مهیا می‌کند. یکی از مشارکت‌کنندگان در مصاحبه ادعا می‌کند که " تحصیلات رسمی و تخصص آموزشی کارآفرین به عنوان برند موسسه تلقی

می‌شود این خود یکی از تفاوت‌های اساسی کارآفرینی در بخش آموزش با کارآفرینی در سایر حوزه هاست."

مؤلفه دانش عمومی شامل نشانگرهایی نظیر آگاهی سیاسی، آگاهی از روند رشد جمعیت، شرایط بیمه و تأمین اجتماعی، آشنایی با ارزش‌ها، نگرش‌ها، علایق و فرهنگ افراد جامعه در زمینه آموزش می‌شود. آگاهی و دانش کارآفرینان آموزشی از روندهای مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تأثیرگذار بر عرصه آموزش و یادگیری یکی از شاخص‌های موفقیت کارآفرینان آموزشی محسوب می‌شود. مگان (McGuinn, 2006) ادعا می‌کند محیط سیاسی برای آینده کارآفرینی آموزشی بسیار مهم است و طی دهه گذشته به واسطه معرفی روش‌های آموزشی جدید و اصلاحات در داخل و خارج از نظام مدارس دولتی بهبود یافته است.

مؤلفه دانش درباره آموزش و پرورش شامل نشانگرهایی نظیر آگاهی از اهداف و غایت‌های آموزش و پرورش، قوانین جدید در زمینه آموزش، اطلاع از اصلاحات آموزشی، تغییرات و تحولات آموزش و پرورش، طرح‌ها و لوایح آموزشی مانند طرح تحول بنیادین، آگاهی از نیازهای جامعه، والدین و دانش‌آموزان، شناسایی شکاف موجود سازمان آموزشی با نظام‌های آموزشی سراسر دنیا و تلاش برای رفع این نیاز و شکاف، روندهای دانش‌آموزی (نرخ‌های ارتقاء، گذر و افت تحصیلی...) می‌شود. دیل و همکاران (Dal & et al, 2016) اذعان می‌دارد که آموزش و پرورش یک فرصت عالی برای افرادی که می‌خواهند شرکت‌های جدید را خلق کنید، به وجود می‌آورد. کارآفرینان آموزشی با آگاهی در زمینه سازمان آموزش و پرورش از فرصت‌های پیش‌رو حداکثر استفاده را می‌کنند. آن‌ها یا ایجاد مؤسسات آموزشی منحصر به فردی علاوه بر بهبود کیفیت و عدالت آموزشی در جامعه به رشد و توسعه اقتصادی کمک می‌کنند. هنتچک و کلدول (Hentschke & Caldwell, 2005) ادعا می‌کنند که فرایندهای تمرکززدایی و خصوصی‌سازی که در عرصه آموزش شکل گرفته است مدارس و مؤسسات آموزشی را وادار می‌کند که به شیوه تجاری عمل کرده و در سطوح منطقه‌ای و جهانی به رقابت بپردازند.

مؤلفه دانش درباره بازار کار شامل نشانگرهایی نظیر پیوند زمینه آموزش با نیازهای بازار کار، شناسایی معیارهای استخدام جدید، شناخت لازم از فرصت‌های شغلی، توجه به گزینه‌های شغلی خوداشتغالی می‌شود. کارآفرینان آموزشی نسبت به نظام‌های آموزشی از اختیار و آزادی عمل بیشتری برخوردار هستند. آن‌ها می‌توانند فرآیندها و مواد آموزشی را با متناسب

با نیازهای بازارکار تغییر دهند و موجبات پرورش و بهبود توانایی و ویژگی‌های لازم جهت اشتغال فراگیران را فراهم سازند.

۴- بعد شایستگی حرفه‌ای شامل مؤلفه‌های مهارت رشد و توسعه حرفه‌ای، مهارت ارتباطی و اخلاق حرفه‌ای می‌شود.

مؤلفه مهارت رشد و توسعه حرفه‌ای شامل نشانگرهای مطالعه و تحقیق، خودآموزی، بازآموزی، تجربه‌آموزی، کارآموزی، مهارت‌آموزی، آموزش‌های کاربردی، آشنایی با آخرین یافته‌های علمی در زمینه آموزشی، گذراندن دوره‌های آموزشی و به‌روز کردن مدارک، شرکت در کارگاه‌ها و سمینارها، کسب مدارک و گواهینامه‌های حرفه‌ای، تسهیم دانش با دیگر کارآفرینان آموزشی در حوزه کاری خود و کارکنان خود می‌شود. تداوم فعالیت کارآفرینان آموزشی به منابع انسانی و سرمایه‌های فکری آن‌ها متکی است از این رو رشد و توسعه حرفه‌ای به کارآفرینان آموزشی فرصت همسویی و هم‌آهنگی با تغییرات را می‌دهد و زمینه‌های بالندگی کارآفرینان آموزشی، کارکنان و موسسه آموزشی را فراهم می‌کند. پولات (Polat, 2017) بیان می‌کند که شرکت در سمینارها و کارگاه‌های آموزشی و ادامه تحصیلات تکمیلی مهارت‌های کارآفرینی مدیران مدرسه را بهبود می‌بخشد همچنین برسلر (Bresler, 2011) ادعا می‌کند که پایداری در فرآیند یادگیری تجربی در محیط کلاس درس و تعامل با همکاران از ویژگی‌های کارآفرینان آموزشی است.

بعد مهارت ارتباطی شامل نشانگرهای نظیر قدرت فن بیان، ارتباط دوستانه، مذاکره در سطوح مختلف، متقاعدسازی، انگیزش آفرینی، همکاری و مشارکت، روابط عمومی بالا، ارتباط فعال، گوش دادن فعالانه، کنترل عواطف، مهارت درک پیام (دریافت و ارسال پیام‌های واضح)، بینش نسبت به فرایند ارتباط می‌شود. مهارت‌های ارتباطی برای موفقیت کارآفرینان در هر زمینه‌ای خصوصاً کارآفرینی آموزشی ضروری است، زیرا آن‌ها باید قادر باشند تا چشم‌اندازهای آموزشی خود را به روشنی توضیح دهند تا مورد توجه قرار گیرد. آن‌ها با استفاده از کلمات قوی و با لحنی آرام و داشتن اعتماد به نفس، تأثیر مثبتی بر متقاعد کردن فراگیران خواهد داشت و نقش به‌سزایی در رشد و موفقیت برندآموزشی خود دارند. برسلر (Bresler, 2011) ادعا می‌کند که توانایی گوش دادن به دیگران، معلمان و دانش‌آموزان از ویژگی‌های معلمان کارآفرین است.

مؤلفه اخلاق حرفه‌ای شامل نشانگرهای نظیر توجه به ارزش‌های معنوی آموزش، اعتماد و همدلی و مشارکت، ایمان و توکل به خدا، داشتن نیت خیرخواهانه و بشردوستانه، خدمت به مشتری، تلاش برای بهبود وضع ذی نفعان، جهت‌گیری اجتماعی، کسب منافع اجتماعی، آراسته بودن به فضائل و ارزش‌های اخلاقی، رعایت اصول اخلاقی در آموزش و تدریس، رعایت اصول اخلاقی در برخورد با فراگیران، همکاران و سایر مراجعه‌کنندگان، رعایت اصول اخلاقی ذکرشده در اساسنامه تأسیس موسسه و پیروی از سیاست‌های فرهنگی کشور می‌شود. کارآفرینان آموزشی بیش از این که خود را یک فعال اقتصادی در پی کسب سود و درآمد در نظر بگیرند آن‌ها خود را به عنوان یک فعال اجتماعی توصیف می‌کنند. هدف اولیه و اساسی آن‌ها انتقال دانش و مهارت مورد نیاز در جهان متغیر امروزه و بهبود شرایط اجتماعی است.

کارآفرینان اجتماعی و آموزشی به وضوح نقش مهمی در بهبود وضع جامعه دارند. آن‌ها با ریسک‌پذیری و نوآوری‌های خود سیستم‌های آموزشی موجود را متحول کرده و با کمترین هزینه کار می‌کنند. آن‌ها واقعا به دنبال بهبود شرایط ذی نفعان خود هستند، خطرات را محاسبه کرده و با توجه به نشانه‌های مشکل به دنبال علل اساسی مشکلات اجتماعی و آموزشی می‌باشند (Wiseman, 2014). بورسی و فنیگن (Borasi & Finnigan, 2010) کارآفرینان آموزشی را به عنوان مربیانی توصیف می‌کنند که دائماً ایده‌ها را عملیاتی کرده، به دانش‌آموزانی خدمت کرده و برای سازمان‌هایشان ارزش ایجاد می‌کنند.

۵- بعد شایستگی‌های فردی شامل مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی، شایستگی نگرشی، شایستگی فکری می‌شود

مؤلفه ویژگی‌های شخصیتی شامل نشانگرهای نظیر شخصیت کمال‌گرا، پیشرفت‌گرا، خدمت‌گزار، مقتدر، موفقیت‌طلب، انعطاف‌پذیر، وقت‌شناس، با اعتمادبه‌نفس، با پشت‌کار، انتقادپذیر، مخاطره‌پذیر، کاوشگر، صبور، کوشا، منظم و دقیق، تأثیرگذار و بانفوذ، متعهد و پاسخگو، خلاق و نوآور، مثبت‌نگر، وظیفه‌شناس، ثبات شخصیت، کنترل درونی، قدرت تحمل ابهام، توانایی خود‌مدیریتی، خودشناسی بالا نسبت به خود، عدم رضایت در وضعیت موجود و تلاش برای بهبود آن و عدم احساس شکست می‌شود. در حال حاضر توجه و پرورش توانایی‌هایی نظیر خودآگاهی، خود‌مدیریتی، خودکنترلی و خودتنظیمی در افراد به تمایل زیاد آن‌ها جهت راه‌اندازی کسب‌وکار و خوداشتغالی منجر شده است. این افراد تمایلی به طی کردن سلسله مراتب بورکراسی را ندارند. آن‌ها به دنبال مشاغل پردرآمد همراه با آزادی عمل بیشتر

و طی کردن مسیرهای موفقیت در زمان کوتاه‌تر هستند. بعد ویژگی‌های شخصی کارآفرینان آموزشی با ویژگی‌های که عمر اتلی و یمینی (Omer Attali & Yemini, 2017) و هیرا و همکاران (Haara & et al, 2016) برای کارآفرینان آموزشی برشمرده‌اند همخوانی دارد.

مؤلفه شایستگی نگرشی شامل نشانگرهای نظیر علاقه به توسعه انسانی، علاقه به امور آموزش، علاقه به رشد جامعه، داشتن دغدغه‌ی مسائل اجتماعی، کاهش آسیب اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی افراد جامعه، کمک به رشد و توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور می‌شود کارآفرینی آموزشی به‌نوعی به کارآفرینی اجتماعی مربوط است (Chand, 2006; Din, 2017) که تمرکز اصلی آن بر بهبود یادگیری دانش آموزان و جامعه است.

شایستگی فکری شامل نشانگرهای نظیر هوشمندی بالا در شناسایی فرصت‌ها، تفکر عملی، تفکر تحلیلی، تفکر واگرا و خلاق، تفکر انتقادی، تفکر حل مساله، درک تفاوت‌های فردی، دیدگاه سیستمی، ارتباط دادن نظریه با عمل، تفکر استراتژیک، تبدیل برنامه‌های سطح کلان به برنامه‌های عملکردی، هوش هیجانی، هوش عملی، ذهن آینده‌نگر، کسب و سازمان‌دهی مجدد دانش، تجزیه و تحلیل کیفی می‌شود. کارآفرینی آموزشی را می‌توان به عنوان فرآیندی توصیف کرد که موجب طرح دیدگاه مبتنی بر شناسایی نیاز یا مشکل در سیستم آموزشی و کشف فرصت برای حل آن به شکل نوآورانه می‌شود و همچنین موجب شکل‌گیری اهداف و تلاش برای دستیابی به راه‌حل آن‌ها می‌شود و در نتیجه بر محیط اطراف و سیستم آموزش گسترده‌تر تأثیر می‌گذارد (Omer Attali & Yemini, 2017). همچنین پولات و آکوپ (Polat & Aktop, 2010) ادعا می‌کنند که هوش هیجانی و پشتیبانی و حمایت سازمانی به طور موثری بر رفتارهای کارآفرینی معلمان تأثیر می‌گذارد.

افزایش اقدامات کارآفرینی اساسی‌ترین راه‌حل دستیابی به رویکردها و رویه‌های آموزشی مؤثر، کارآمد و اثربخش به‌منظور پاسخگویی به نیازهای آموزشی دانش‌آموزان و والدین آن‌ها، آماده‌سازی دانش‌آموزان برای محیط‌ها و موقعیت‌های اجتماعی و شغلی در آینده است. جایگاه و اهمیت حیاتی کارآفرینان آموزشی و تأثیر آن‌ها بر فرایندها و پیامدهای آموزش و پرورش منجر به توجه و تقویت اقدامات کارآفرینانه در نظام آموزش و پرورش و شناسایی، پرورش و حمایت کارآفرینان آموزشی شده است. به همین منظور، آموزش و پرورش با ایجاد فرصت‌های مطالعاتی و شرایط کسب تجارب علمی، تمرکز زدایی و تفویض اختیار، کاهش اعمال قوانین، دستورات دولتی و اعمال نظارت مستقیم، ایجاد شرایط رقابت در بازار آموزش نقش موثری در پرورش و ارتقای شایستگی‌های کارآفرینی آموزشی خواهد داشت. همچنین

انجام پژوهش‌های بیشتر در زمینه شرایط و روش‌های تربیت کارآفرینان آموزشی به روشن شدن این امر کمک شایانی خواهد کرد.

References

- Bazargan, A. (2014). An introduction of qualitative and mixed research methods. Tehran: Didar publication. [Persian].
- Borasi, R., & Finnigan, K. (2010). Entrepreneurial attitudes and behaviors that can help prepare successful change-agents in education. *The New Educator*, 6(1), 1-29.
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (1971). Educational research: An introduction. Translate by Ahmad Reza Nasr & et al (2014). Tehran: Samt Publication.[Persian]
- Bresler, L. (2011). Integrating the arts: Educational entrepreneurship in a school setting. *Hellenic Journal of Music, Education & Culture*, 2(1), 5-1۷.
- Chand, V. S., & Amin-Choudhury, G. (2006). Teachers and socio-educational entrepreneurship: Competence as a consequence. *The Journal of Entrepreneurship*, 15(2), 97-114.
- Creswell, J. W & Plano Clark, V. L. (2012). Designing and conducting mixed methods research. Translated by Alireza Kiamanesh & Javid Saraei (2010). Tehran: Aeizh Publication. [Persian]
- Creswell, J. W (2012). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. Translated by Hassan Danaee Fard & Hosein Kazemi (۲۰۱۷). [Persian]
- Dal, M., Elo, J., Leffler, E., Svedberg, G., & Westerberg, M. (2016). Research on pedagogical entrepreneurship—a literature review based on studies from Finland, Iceland and Sweden. *Education Inquiry*, 7(2), ۳۰-۳۶.
- Din, M. (2017). Students as mavericks for change : a model for introducing educational entrepreneurship training. *International Education and Research Journal*, 3(2).
- European Commission. (2013). Entrepreneurship 2020 Action plan—reigniting the entrepreneurial spirit in Europe.
- Eyal, O. (2008). A two-dimensional model of school entrepreneurship. *Educational Planning*, 17(3), 28-37.

- Eyal, O., & Inbar, D. E. (2003). "vzv ooqnrng pub shoo entrepreneurship inventory: Theoretical conceptualization and empirical examination. *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 9(6), 221-244.
- Haara, F. O., Jenssen, E. S., Fossøy, I., & Ødegård, I. K. R. (2016). The ambiguity of pedagogical entrepreneurship—the state of the art and its challenges. *Education Inquiry*, 7(2), 29912.
- Hentschke, G. C., & Caldwell, B. J. (2005). Entrepreneurial leadership. In B. Davis (Ed.), *The Essentials of School Leadership* (pp. 145-159). London: Paul Chapman Educational Publishing.
- Hess, F. M. (2007). The case for educational entrepreneurship: Hard truths about risk, reform, and reinvention. *Phi Delta Kappan*, 89(1), 21-30.
- Hooman, H. A. (2010) *Understanding the Scientific Method in the Behavioral Sciences*, Tehran: 11th edition , Samt Publication.[Persian]
- Kuratko, D. F. (2005). The emergence of entrepreneurship education: Development, trends and challenges. *Entrepreneurship, Theory and Practice*, 29(5), 577–598.
- Leffler, E. (2009). The many faces of entrepreneurship: A discursive battle for the school arena. *European Educational Research Journal*, 8(1), 104-11۶.
- Leisey, D. E., & Lavaroni, C. (2000). *The educational entrepreneur: Making a difference*. Edupreneur Press.
- Levin, H. M. (2006, January). Why is educational entrepreneurship so difficult. In *Conference on Educational Entrepreneurship at American Enterprise Institute*, Washington, DC. *effective schools: Educational reform as continuous improvement* (pp. 28-42).
- MAN, W. Y. T. (2010). Clarifying the domain of educational entrepreneurship: Implications for studying leadership, innovation and change.
- McGuinn, P. (2006). The policy landscape of educational entrepreneurship. *Educational entrepreneurship: Realities, challenges, possibilities*, 63-81.
- Omer Attali, M., & Yemini, M. (2017). Initiating consensus: stakeholders define entrepreneurship in education. *Educational Review*, 69(2), 140-1۵۷.
- Peltonen, K. (2015). How can teachers' entrepreneurial competences be developed? A collaborative learning perspective. *Education+ Training*, ۵۷(۵), ۴۹۲-۵۱۱.
- Polat, H. (2017). Teacher Perceptions on School Administrators' Entrepreneurship Skills. *Journal of Education and Practice*, 8(12), 90-101.

- Polat, S., & Aktop, E. (2010). Öğretmenlerin duygusal örgütsel iklimleri ile örgütsel öğrenimi arasındaki ilişki. *İstanbul Kültür ve Turizm Bakanlığı Dergisi*, 22, 1-20.
- Scanlan, M. (2011). Organizational learning in schools pursuing social justice: fostering educational entrepreneurship and boundary spanning. *Scholar-Practitioner Quarterly*.
- Schimmel, I. (2013). Entrepreneurial educators: A narrative study examining entrepreneurial educators in launching innovative practices for K-12 schools (Doctoral dissertation, Northeastern University).
- Smith, K., Petersen, J. L., & Fund, N. V. (2006). What is educational entrepreneurship. *Educational Entrepreneurship: Realities, challenges, possibilities*, 21-44.
- Teske, P., & Williamson, A. (2006). Entrepreneurs at work. *Educational Entrepreneurship: Realities, challenges, possibilities*, 299.
- Wiseman, A. (2014). Internationally comparative approaches to innovation and entrepreneurship in education. In A. Wiseman (Ed.), *International education and public sector entrepreneurship: International Perspectives on Education and Society Series*, 23 (pp. 3-31).
- Yemini, M., Addi-Racah, A., & Katarivas, K. (2015). I have a dream: School principals as entrepreneurs. *Educational Management Administration & Leadership*, 43(4), 526-540.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی